

Filmslistin eitt hent mentunarinnandi amboð

— heldur formaðurin í filmseftirlitsnevndini, Eyðun Joensen, sálarfrøðingur. — Væl saktans kunnu vit brúka film sum dagdvølu, men vit kunnu so sanniliga eisini læra og mennast av filmi, sigur hann í hesum viðtali.

Vit hoyrdu í útvarpinum og løsu í bløðunum herfyri, at landsstýrið hevði sett niður eina nevnd at hava eftirlit við filmum, fyrvist-ir í føroyskum biografum — hvat er orsøkin til hetta, hvat skal nevndin gera, og hvussu skal hon virka?

1) Vit hoyrdu í útvarpinum og løsu í bløðunum herfyri, at landsstýrið hevði sett niður eina nevnd at hava eftirlit við filmum fyrvist-ir í føroyskum biografum — hvat er orsøkin til hetta, hvat skal nevndin gera, og hvussu skal hon virka?

Til fyri stuttum hevur tað verið so, at vit her í Føroyum stórt sæð hava hildið okkum til galdandi skipan í Danmørk, fest á blaði í lóg nr. 117 frá 13. april 1938, nevnd »Lov om biografvæsenets ordning« og kunngerð frá danska lógmálaráðnum, nr. 134 31. mars 1960, nevnd »Bekendtgørelse om censurering af film«.

galdandi lóg skal vera yvirhildin — hvørki meir ella minni!

Tað er samb. §22 í omanfyri nevndu lóg (um at lógmálaráðharrin tilnevni filmseftirlitsnevndina), at landsstýrið í skrivi frá 7. mei í ár kunnger filmsinnflytarum, biografum, landfútanum og so limum og tiltakslimum í filmseftirlitinum, at nevndin er sett, og seinni kunnger landsstýrið so hesum somu, at tað frá 1. juli í ár bert er loyvt at sýna filmir, sum eru góðkendir av (føroyska) filmseftirlitinum.

Hvørji eru nevndarlimirnir — hvussu eru teir valdir — politiskt og/ella eftir kvalifikationum?

Tilnevndir vórðu av landsstýrinum: Sigurð Joensen, landsrættarsakførari við Inger Christiansen, lógfrøðingur, sum tiltaksmanni, Peter F. Christiansen, prokuristur fyrrv. varaløgmaður við Elias Johansen, útvarpsmanni, sum tiltaksmanni, og so eg sjálvur (Eyðun Joen-

hepnisliga samansetta, og hevur tað drúgva nevndararbeiðið, sum vit triggi fyrst tilnevndu higartil hava úttat okkara millum, gingið heilt væl.

Skulu fylgja lógini

Hvat er uppgávan hjá nevndini? Arbeiðssetningurin er at syrgja fyrir, at omanfyri nevnda og í Føroyum framvegis galdandi lóg verður fylgd.

Í sjálvari lógini er nevndararbeiðið serstakliga tilskilað í §20 og §21.

Her verður sagt frá, at kvikmyndir áður enn fyrisvin skulu verða góðkendar av Statens Filmcensur (nú í Føroyum av føroyska filmseftirlitinum). Tað verður síðani um, at góðkenning av filmi kann vera treytað av, at børn undir 16 ár ikki sleppa inn, og so hetta, at rekamutlilar filmum viðvíkjandi fyrir at kunna vera sýnt alment, frammanundan má vera góðkent av sama filmseftirliti og vera merkt við tess stempli.

Viðvíkjandi sjálvum eftirlitskriteriumum haldi eg §21 vera tað berandi. Har verður sagt í grein 1: »Censuren må ikke godkende films, såfremt deres forevisning skønnes at krænke ærbærhed eller virke forående eller på anden måde moralsk nedbrydende.«

Ög í grein 2 verður sagt: »Billeder, som censuren anser for egnede til på skadelig måde at påvirke børns sind og rets-begreber, må ikke godkendes til forevisning for børn under 16 år.«

Nógvir tvørleikar

Hvussu virkar føroyska films-eftirlitið í praksis — hvussu arbeiðið er?

Tað er eyðsæð, at arbeiðið ikki er og ongantíð verður nakað ynskijob. Mær kunnigt hevur eingin av okkum tilnevnda biðið lovað okkum í nevndina. Tilnevningin er eitt sonevnt álitissturv ella ein borgaraskylda — eitt starv, ein verður settur til í einum demokratiskum samfelagi til tess, at galdandi lógir skulu yvirhaldast.

Tvørleikarnir við einum slíkum arbeiði eru nógvir. Samfelagið er litið, men mótsetningarnir kortini mangan stórir. Eg hugsar her um spennu millum fjóldina, sum við teirri støðugt øktu frittíðini í størri og størri mun torvar undirhald og so hinumegin kreftir, sum við ymskum motivum bart út helst høvdu sæð allar biohallir læstar með alla.

Filmsfyrisvin er væl fyrst og fremst ein handilsfyrtekna, men skuldi væl sagtans samstundis verið eitt listarligt, mentun-

ligt og mennandi fyrítaksemi. Føroyar er sum áskoðaraøki jú heilt litið, samantikið ikki stórt frægari enn ein miðalstórur danskur provinsbýur. Hetta fær til úrslit, at nógvir filmar bert kunnu ganga heilt stutta tíð í sama biografi. Omakurin hjá filmsinnflytarum og útbýtarum og biografunum er kanska frammanundan ov stórur í mun til peningaligu úrtøkuna til, at tað kann bera eitt kostnaðarmikið filmseftirlit við øllum innfluttum filmum.

isligum, pedagogiskum, psyko-logiskum og øðrum fakkunnleika. Vit hava løngu biðið um samstarv við teir, og hava teir fyribils svarað sera positivt og lovað okkum alla móguliga hjálp og leiðbeining.

Í hesum høpi má tað vera upplagt, at vit stórt sæð kunnu lita á fakkunnleikan í danska filmscensurinum og loyva føroyskum børnum teir somu filmar, sum dansk børn sleppa at síggja. Reint formelt skal føroyska filmseftirlitið tó sjálvt

Ör lættisoppafilmur Tandlege på sengekanten

Allar hesar tvørleikar filmsinnflytaranna skilja vit í eftirlitsnevndini fullvæl, men galdandi lóg skal altoð haldast, og hava vit tiskil mest gjorligt miðað imóti einum samstarvi allra parta millum uttan óneyðugan ómak, men kortini soleiðis, at lógarinnar bóktastur verður fylgdur út í odd og egg.

Tað sigur seg sjálv, at eftirlitsfyrisvinir í arbeiðstíðini verða dýrar fyrir filmsinnflytararnar og biografirnar, um filmeftirlitið skal síggja allar filmir.

Í veruleikanum hava vit higartil roynt at útvega okkum mest gjorligt av skrivligum tilfarið umfilmirnar t.d. brochurur, óheft filmummæli, og har danski filmscensururin enn er við í myndini (tað er við, barnacensurinum) styðja okkum til hansara.

Samstarv við danska filmcensurin

Danski filmcensururin virkar sum áður nevnt alsamt, har tað snýr seg um filmir loyvdur børnum undir 12 ella 16 ár, og er hann væl skipaður við lögfrøð-

kannað allar filmir, men sjálvur haldi eg, at nógv praktiskt arbeiði kann verða spart við at styðja seg til tað danska barnafilmseftirlitið.

Haraftrat er tað jú tað, at meðan danir hava tvinni aldursmørk (12 og 16 ár), hava vit í Føroyum higartil bert praktiserað 16 ára aldursmark. Praksis er við øðrum orðum frammanundan strangari í Føroyum.

Men eftir verða so allir teir filmir, sum ikki eru loyvdur børnum í Danmørk — og tað eru so nógv teir flestu í tali. Talan er fyrri tað fyrsta um filmir við sonevndum gulum censurkort. Tað merkir, at teir hava verið royndir í Danska filmseftirlitinum, men hagani frá bannaður børnum. Hafturat er ein mongd av filmum við sonevndum hvitum censurkort. Hetta eru filmir, sum annaðhvørt eru so fúlar og/ella ráðir, at ein frammanundan ikki hevur hildið tað verið ómakin vert at latið teir inn til tann danska filmscensurin at vita eftir, um teir eru hóskaðir at fyrisva børnum undir 16 ár. Síðani vakna-

Eyðun Joensen, sum er formaður í sensurnevndini

Nakað herfyri hendir so tað, at danir taka av hinsenevnda vaksnamannacensurin við tí fylgju, at einki mark verður fyrir, hvat fólk omanfyri 16 ár kunnu sleppa at síggja, meðan eftirlit framvegis er við filmum fyrir børn undir 12 og 16 ár.

Henda avtøka ella hesin lættin í lógini er tó eins og frígevingin av pornografiini á sinni IKKI GALDANDI FYRI FØROYAR. Tann gamla lógin og kunngerðin er við øðrum orðum framvegis galdandi í Føroyum, og er tað stutt sagt (nú hopur av ócensureraðum filmum verða flutt inn) tí, at landsstýrið nuyðist at tilnevna serstakt føroyskt filmseftirlit til tess, at

sen) við Árna Olsen, yvirlækna, sum tiltaksmanni.

Hvørvið nevndin er sett politiskt og/ella eftir kvalifikationum, er sjálvsagt ikki lætt at meta um, al tann tíð tað er hent á landsstýrisfundum, sum jú ikki er opin. Fleiri av teimum tilnevndu eru ella hava satt nokk verið aktivir í politikki, sjálvur havi eg ilt við at gita mær til, hvør flokkur skuldi havt tilnevnt meg júst av politiskum ávum, men hyggja vit at manningini og her serliga, hvussu nevndarlimir og tiltaksmenn »hanga saman« tykir mær, at nevndin fremst av øllum er sett eftir kvalifikationum — og gott tað sama.

Persónliga meti eg nevndina